

RACHEL YODER

GECE KANCIĞI

İNGİLİZCE ASLINDAN ÇEVİREN: ASLIHAN KUZUCAN

Annem ve tüm anneler için

1

Kendinden Gece Kancığı olarak bahsederken bütün iyi niyetiyle kendiyile dalga geçiyordu –çünkü böyle bir kadındı o, olgun bir kadındı, kendiyile kafa bulabiliyordu, hiç gergin bir insan değildi, kolay kolay sinirlenmezdi, hakaret amacı güdülmeden yapılmış tasasız bir espriyi göremeyecek kadar kendini kaybetmiyordu– ama bu yeni adı takip eden günlerde, ensesinden kaba saba bir tutam siyah tüyün fıskırdığını fark etti, *sıçtıık*.

Sanırım köpeğe dönüşüyorum, dedi bir haftadır iş nedeniyle evden uzakta olan kocasına. Kocası güldü ama kendisi gülmüyordu.

Kocası da gülmesin diye ummuştu. Bir hafta boyunca yatakta uzanmış, köpeğe dönüşüp dönüşmediğini düşünürken bunu kocasına söylediğinde kocasının kafasını yana eğip bir açıklama isteyeceğini ummuştu. Endişelerini ciddiye almasını ummuştu. Yine de kocasına bu durumdan bahseder bahsetmez bunun imkânsız olduğunu gördü.

Ciddiyim ben, diye ısrar etti. Ensemde garip tüyler çıktı.

Ensesindeki siyah bölgeyi göstermek için normal saçlarını kaldırdı. Kocası ensesini parmaklarıyla ovuşturup, Evet, dedi, kesinlikle köpek olmuşsun.

Kadın, her zamankinden daha kıllı olduğunu düşünüyordu. Zapt edemediği saçları başında ve omuzlarında yabanarısı sürüsü gibi geziniyor, hiç alınmamışa benzeyen kaşları altında tırtıl gibi yürüyordu. Çenesinde kıvrılan iki siyah tüye bile tanık olmuştu, doğru ışıktaki –dürüst olmak gerekirse, *herhangi* bir ışıktaki– bıyıklarının lazer epilasyondan sonra yeniden çıkıp kaytan bıyığa dönüştüğünü görebiliyordunuz. Kollarındaki tüyler hep bu kadar çok muydu? Alnıyla saçlarının birleştiği noktadan çene kemiğine tüyler iniyor muydu? Ayaklarının üstünde öbek öbek tüy olması normal miydi?

Şu dişlerime baksana, dedi, köpek dişlerini göstererek. Köpek dişlerinin uzadığından, uçlarının sivrilerek tek bir ısırıklı bir parmağı kesebilecek kadar vahşileştiğinden emindi. Banyodaki gece muayenesi sırasında neredeyse parmağını kesecekti. Kocasını evde yokken ve her gece çocukları pijamasını giyip trenleriyle mutlu mesut oynarken, o da aynanın önünde dikilip dudaklarını geriye doğru çekerek dişlerini ortaya çıkarıyor, başını bir o yana bir bu yana çeviriyor, sonra arkaya atıp dişlerine aşağıdan yukarıya bakıyor, telefonundan internete girip kıyaslayabileceği köpekdişi fotoğrafları arıyor, tırnaklarıyla dişlerine vuruyor, kendine saçmaladığını söylüyor, ardından telefonuna *köpek dişli insanlar, insanlarla köpeklerin ortak ataları var mıdır, insan köpek melezi, insanlarda resesif hayvan geni ve insan hayvan gen mirası, kurtkadınlar, tarihteki gerçek kurtkadınlar*, (her nedense) *cadılar*, (tamamen ilgisiz değil) *19. yüzyılda histeri yazıyor*, en sonunda da, çok istediği için, *yatak istirahati ve Sarı Duvar Kâğıdı** yazıyor, üniversitede okuduğu bu kitabı yeniden okuyor, ardından tuvalette oturup boş gözlerle öylece baktıktan sonra araştırma yapmayı tamamen bırakıyordu.

Dokunsana, diye ısrar etti, dişini göstererek. Kocasını elini uzatıp köpekdişinin ucunu işaretparmağıyla yokladı.

* Charlotte Perkins Gilman'ın bu kitabı 2019 yılında Sevdâ Deniz Karalı çevirisiyle İthaki Yayınları'ndan çıkmıştır. –çn

Ah! dedi, elini bedenine doğru geri çekerek. Şaka yapıyorum, dedi yara almamış parmağını havaya kaldırıp karısının yüzünün önünde sallayarak.

Dişin bana aynı gibi geldi. Sen hep kendinde bir sorun olduğunu düşünürsün, dedi tatlı bir dille.

Kocasını mühendisti. Kalite kontrol uzmanıydı. Anne, bunun tam olarak ne anlama geldiğini bilmiyordu. Kocasını sağa sola gidip makinelere bakarak etkinliklerinin azami seviyede olup olmadığını mı kontrol ediyordu acaba? Daha yüksek frekanslarda homurdanmaya devam etmeleri için sistemleri mi ayarlıyordu? Randıman raporlarını okuyup gelişim önerilerinde mi bulunuyordu? Herhalde. Her neyse.

Bildiği bir şey varsa o da kocasının hislere çok az zamanı olduğu, önsezilere sabır göstermeyi hor gördüğü ve hakemli bilimsel çalışmalar ya da istatistik tarafından desteklenmeyen sohbetlere açık açık dudak büktüğüydü. Yine de iyi bir adamdı, ilgili, cana yakın bir adamdı ve karısı her şeye rağmen ona çok değer veriyordu. Sonuçta kararsızlığa meyilli olan kadın, eskiden hissettiği şeyler karşısında artık farklı hissederek ters yöne sapıyordu. Kaygıya, endişeye, göğüs kafesindeki kalbi her an patlayabilirmiş hissine meyilliydi. Hızlı koşuyordu. Yoruluyordu. Ya sürekli bir şeylerle meşgul olmalıydı ya da yatıp uyumalıydı. Öte yandan, kocasının herhangi bir şeye ihtiyacı yoktu.

Kocasının aklı başında kararlarına, mühendis doğruluğuna boyun eğmelerine şaşmamak gerekti. Elbette kadında bir sorun yoktu. Yatakta yattıkları sırada kendine bunu söyledi, çocukları aralarında uyuyordu ve ayak parmaklarını kadının bacağına altına sıkıştırmıştı.

Galiba ben misafir odasında uyusam iyi olacak, diye fısıldadı kocasına.

Neden? diye fısıldayarak sordu kocası.

Artık çok sinirli oluyorum. Geceleri, dedi kadın. Kocasını

cevap vermedi. Sanırım iyi bir gece uykusu çekmeye ihtiyacım var, diye ekledi kadın.

Tamam, dedi kocası.

Kadın hiç ses çıkarmadan yataktan sıyrılıp kalktı ve el yordamıyla yolunu bularak aşağı inip misafir yatağının temiz örtülerinin arasına girdi. Kendini rahatlatmak için ensesindeki kaba tüyleri okşadı, dilini dişlerinin keskin kenarlarında gezdirdi. Böylece yoğun ve derin bir uykuya daldı.

Anne, anneyken bir gecede aniden bambaşka bir şeye dönüşmüştü.

Evet, aylardan hazırandı ve evet, kocası bütün hafta evde yoktu. Aslında bu, o yıl içindeki yirmi ikinci bir haftalık gidişiydi, kimsenin saydığı yoktu ama henüz o yılın toplamda yirmi dört haftası geçmişti.

Evet, o hafta oğlan kulak enfeksiyonu kaptı ve yalnızca aralıklı nöbetlerle uyuyabildi. Evet, pek iyi şekerleme yapamadı hatta hiç yapamadı.

Evet, hayatında ilk kez otuz yedi yaşında yoğun bir regl öncesi sendromundan mustarıptı.

İşte o zaman, sıradan bir cuma gecesinin en derin saatlerinde, oğlan kendi yatağında uyuyamadığı için –uyumaya niyeti olmadığı için– babasıyla annesinin arasında uyandığında oluvermişti her şey. O gece bu üçüncü ya da dördüncü kıpırdanışıydı. Kadın saymayı artık bırakmıştı.

İlk başta hiçbir şey yapmadan kocasının uyanmasını beklediyse de kocası uyanmadı, zaten uyandığı da hiç görülmemişti. Kadın her zamankinden daha uzun bekledi, bekledi, bekledi, oğlan mızıldanıp dururken o ceset gibi hareketsiz yatıp cesedinin mucizevi bir şekilde canlanacağı ve estetik açıdan çok ilginç yataklardan oluşan şaşırtıcı bir sanat enstalasyonu yaratacağı Seçilmişler Krallığı'na götürüleceği günü bekledi. Cesedi sınırsız çocuk bakım parası alacak, sağda solda takılabilecek, sergi

açılışlarına gidip paşa gönlü istediğinde diğer cesetlerle birlikte ceset şarabı içebilecekti çünkü orası cennetti. Cennete gelmişti.

Çıtını çıkarmadan, hiç kıpırdamadan orada öylece durabilirdi kadar durdu. Çocuğunun çılgınları kadının göğsünde yanmaya başlayan öfke alevini körüklüyordu.

Kendi karanlığının orta yerindeki o tek akkor ışık, bütün kadınların yeni bir şey doğurduğu o çıkış noktasıydı.

Çocukluk döneminizin başlarında bir ateş yakarsınız. Bu ateşi harlayıp büyütürsünüz. Ne pahasına olursa olsun onu korursunuz. Köpürüp bir ışık dağına dönüşmesine izin vermezsiniz çünkü böyle bir şey bir kıza yakışmaz. Sır olarak saklarsınız. Yanmasına izin verirsiniz. Diğer kızların gözlerinin içine baktığımızda titreyen ateşini görürsünüz, başınızı bir suikastçı gibi sallarsınız ve tahammül sınırlarını zorlayan sıcaklığı, kontrolden çıkmak üzere olan yangını asla yüksek sesle dile getirmezsiniz.

Aleve özen gösterirsiniz çünkü göstermezseniz soğukta kendi başınıza sıkışıp kalırsınız, *mevsimsel tabakalara mahkûmsunuzdur, uygulanabilirliğe mahkûmsunuzdur, Hayat böyledir işte demeye mahkûmsunuzdur, rahatlamaya ve anlamaya ve mantık yürütmeye ve kabul etmeye ve başka yerden bakmaya ve onun tarafından bakmaya ve kendi tarafınız dışında her taraftan bakmaya mahkûmsunuzdur.*

Oğlanın çılgınlığını, özellikle o tiz ses perdesini duyunca kapalı gözlerinin ardındaki alev gördü. Alev görünmez havada bir an titredikten sonra birdenbire uzayıp inceldi, duraksadı ve göğsüne bir gümbürtü eşliğinde düştü, daha sonra onu alev alev yakarak karnına doğru indi.

Yaaaaa zıııbaaaaaa, diye geveledi ağzının içinde, uyku sersemiydi ve yarı uyanıktı. Bir şeyler söylemeye çalışıyordu –Yat zıbar, diyor olabilirdi– ama sözcükler ağzından dalgalı homurtu ve çılgık silsilesi şeklinde çıkmıştı, çok uzun zaman önce, küçük bir kızken, büyükannesinin akşam yemeği artıkları için kapıda

dilenen Husky cinsi köpeğinden duyduğu seslerdi bunlar. O köpeği hiçbir zaman sevmemişti ve bunun ilk nedeni gözlerinin buz mavisi olmasıydı –hortlak gözü gibiydi– ve diğer nedeni de hayvanın sesinin insanı andırmasıydı. Şimdi aynı sesler kendi dudaklarından dökülmüştü.

Sesin tuhaflığı, ardından köpeği anımsaması onu istediğinden daha da fazla ayılttı.

Kes zırlamayı! dedi çocuğa sertçe. Kocasını, debelenip tekmelemler savuran oğlanın diğer yanında kıpırtısız bir kütle gibiydi. Çocuğun bağırırları çığlıklara dönüşmüştü.

Kes şunu. Kes. Kes! diye bağırdı anne, oğlana doğru dönerek.

Emzik hangi cehennemde? diye söylendi kocasına, ardından ikisine de arkasını dönüp parmağıyla kulağını tıkadı.

Oğlan avazı çıktığı kadar bağıryor, kocasını kılını kıpırdatmıyordu. Ateş harlandıkça harlanıyor, alev alev tutuşuyordu, ta ki anneyi bitirip tüketene kadar. O anda kadın söylenerek ayağa kalktı, üstündeki örtüyü kenara itti, komodindeki lambaya uzandı ve alelacele hareket ederken lambayı yere düşürdü, kırıldığını duydu, öfkeyle inledi ve sendeleyerek yatağın etrafını dönüp diğer komodine geldi, lambayı açtığında kocasını yataкта oturmuş, korkudan sinmiş oğlanı kucağında tutarken buldu. Emzik artık çocuğun ağzındaydı.

Saçları uzun ve bakımsızdı, aralarında ufak tefek yapraklar, kraker ya da ekmek kırıntıları, ne idüğü belirsiz beyaz bir kabbartı vardı. Ağzından ağır ağır nefes aldı. Yatağın etrafında kan lekeleri vardı, lambanın kaidesinin küçük kırıkları ayaklarının hassas derisine batmıştı ama anne bunu fark etmedi, belki de umursamadı. Gözlerini kısıp havayı kokladı. Gizlice yatağın kendi tarafına süzüldü, örtülerin arasına girdi ve hiç yardım etmeden, hiç el atmadan, hiç umursamadan aniden sert ve boğucu bir uykuya daldı.

Sabah pislik içindeki mutfakta darmadağın bir hâlde dikilip kahve içerken kanlı örtüler çamaşır makinesinin içinde dönüp

duruyordu, ayaklarını yıkayıp bandajla sarmıştı. Oğlan salonda tren setiyle oynuyor, agulayıp bıcır bıcır konuşuyor, kendi kendine gülüyordu. Çok neşeli bir adam olan kocası, kızarmaktan kararan ekmeğe tereyağı sürüyordu.

Dün gece biraz... Durup biraz düşündükten sonra devam etti: ...kancıklaştın.

Bunu kötü bir amaçla söylemediğini, yalnızca bir gözlem olduğunu belli etmek için güldü.

Gece kancığı, dedi kadın hiç beklemeden. Ben bir Gece Kancığı'yım.

İkisi de güldü çünkü başka ne yapabilirlerdi ki? Kadının gecenin en karanlık kısmındaki öfkesi, tersliği, soğukluğu kendisini bile şaşırtmıştı. Önceki gece bambaşka bir insana dönüştüğünü düşünmek istiyordu ama korkunç gerçeği biliyordu, Gece Kancığı'nın hep var olduğunu, onu pek uzakta aramaması gerektiğini biliyordu.

Kimse böyle bir şeyi öngörememişti; o âna kadar yıllar boyunca anne tasvirinin ta kendisiydi: fedakâr, evcimen, sızlanmayan, somurtmayan, insanın bütün enerjisini emen uykusuz gecelerin ardından bile dinç, biricik kocası horlaya horlaya uyurken ve hatta çoğu zaman eve bile uğramazken bebeğini doyuran, bebeğini pırpırlayan, bebeğini susturan.

Adamın işi vardı. Adamın parası vardı. *Bana müsaade!* ve *Seni seviyorum!* deyip elini ani bir hareketle savuşturarak öpücük yolladıktan sonra göz kırpmıyor ve iş seyahatlerine çıkıyordu. Kadın kucağında bebeğiyle öylece kalakalıp kocasının garaj yolundan arabayı geri geri çıkarışını izliyordu. Kadın, adamın okuduğundan çok daha prestijli bir üniversitede okumuştü. Kendisinin iki yüksek lisans derecesi varken adamın bir tane bile yoktu. (Ayrıca kadının bebeği de vardı.) Bu bir yarışma değildi ve öyle olmamalıydı da, değil mi? Evet, kesinlikle öyle olmamalıydı. Kadın, kocasıyla asla rekabete girecek değildi ama stüdyo sanatları gibi işe yaramaz bir bölüm seçtiği için de

kendini suçluyordu. Ne büyük çılgınlıktı bu annenin yaptığı! Yalnızca sanatı seven bir kadındı ve sanatı ne kadar severseniz sevin, bu alanda ne kadar yetenekli olursanız olun, kariyer sahibi olmanın ya da para kazanmanın yolu bu değildi.

Bebekten önce hayalindeki işi yaparak kasabanın galerisini yönettiği, ülkenin orta batı bölgesinde bulunan ufak kasabalarına kolektif sanat bilincini yayacağını hissettiği sanatçıları getirttiği, sanat kursları düzenlediği, öğrenci projelerinde okullarla işbirliği yaptığı, kendini sanatın ve sanat dünyasının kollarına atarak inandığı şeyi yaptığı, nadir ve büyümlü mesleklerden biri olan sanat alanında çalışıp üstüne bir de *para aldığı* bir işte çalışıyor olduğu gerçeğini zihninin derinliklerine itti. Elbette böyle bir mesleğin gerektirdiği çalışmanın kapsamı alınan ücretle orantılı değildi ama o yine de minnettardı. İş miktarına rağmen kendine sanat dünyasında bir iş edinebilmiş olmasına bile minnettardı. Üniversiteden arkadaşları böyle bir iş için neler vermezdi ki? Üstelik işinde çok mutluydu.

14

Ama sonra bebek olmuştu. Bebeğin biraz karmaşaya neden olabileceğini tahmin ediyordu ama başa çıkamayacağını düşünmemişti. Sonuçta kadınların bugünlerde ve bu çağda bebek uğruna hayatlarından vazgeçmeleri gerekmiyordu. Ofisten de evden de çalışabilirlerdi. İsterlerse gece gündüz çalışıp didinebilirlerdi! Bu, onların hakkıydı. Ama yeterince düşünemediği bir konu vardı ki, o da akşamları düzenlenen sergi açılışları, hafta sonları düzenlenen sanat kursları, okul başlamadan sabahın köründe öğretmenlerle yapılan toplantılar ve iş çıkışı resepsiyonlarıydı. Kocanız kasaba dışında, bebeğiniz de evdeyken bu tür programlara artık uyum sağlayamazdınız. Bebeği kreşten kim alacaktı ya da onu kim uyutacaktı? İnsanlar ne kadar yenilikçi olursa olsun, onu yarıresmi giyinilen bir galaya götürecek değildi. Bebeğinin karnını doyururken yirmi beş yaşındaki bir gönüllü müze rehberini yönetemez ya da yönetim kuruluyla stratejik planlama toplantısına liderlik edemezdi.